

Nota Duurzaam Heemstede 2020-2024

maart 2020

Colofon

Deze nota is mede opgesteld door SME in opdracht van de gemeente Heemstede.

Gemeente Heemstede

Mireille Middendorp, beleidsmedewerker duurzaamheid

M.Middendorp@heemstede.nl

SME

Jurgen Broeders

broeders@sme.nl

Heemstede/Utrecht, maart 2020

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Duurzaam Heemstede als verbindend beleid	7
3.	Energietransitie	10
4.	Circulaire economie	17
5.	Ecologie	20
6.	Klimaatadaptatie	23
7.	Duurzame Mobiliteit	25
8.	Financiën	28
9.	Samenvatting Uitvoeringsprogramma 2020/2021	30

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In de afgelopen jaren hebben op landelijk niveau vele ontwikkelingen plaatsgevonden op het gebied van duurzaamheid. Zo zijn onder andere het Klimaatakkoord, het Deltaplan Ruimtelijk Adaptatie en het Nationaal Grondstoffenakkoord opgesteld met daarin bindende afspraken waaraan ook Heemstede moet voldoen. Daarom is er behoefte aan een nieuw integraal gemeentelijke duurzaamheidsbeleid dat de nota Duurzaamheid 2016 – 2020 van de gemeente Heemstede opvolgt. Het beleid in deze nota Duurzaam Heemstede 2020-2024 legt de verbinding tussen de landelijk (en regionaal) gemaakte afspraken, het vigerende beleid en de inspanningen en acties die daaruit volgen.

1.2 Resultaten nota Duurzaamheid 2016-2020

De nota Duurzaamheid 2016-2020 is tot het einde van 2019 uitgevoerd. Dit heeft concrete resultaten opgeleverd: het gemeentelijk wagenpark verduurzaamt, woningcorporaties werken aan energiebesparing, het wandelbos wordt in samenwerking met inwoners ecologisch beheerd, de gemeente voert acties uit het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen uit, stelt een Regionale Energiestrategie op en het platform WijmakenHeemstede.nl is een feit. Dit zijn enkele voorbeelden van resultaten uit het beleid van 2019. Daarnaast is een belangrijk resultaat dat duurzaamheid integraal onderdeel is geworden van het beleid en de uitvoering daarvan binnen de gemeente Heemstede. Er is een beknopte terugblik op de resultaten van het uitvoeringsprogramma 2019 inclusief de financiële verantwoording opgesteld.

1.3 Uitgangspunten

Voor het nieuwe beleid Duurzaam Heemstede 2020-2024 gelden de volgende uitgangspunten:

- Het wordt breed gedragen door alle belanghebbenden.
- Het sluit aan bij internationale, landelijke en regionaal onderschreven doelstellingen. Deze komen voort uit onder andere de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties, het internationale Klimaatakkoord van Parijs, het nationale Klimaatakkoord, het Nationaal Grondstoffenakkoord en dergelijke.
- Het is integraal en verbindend beleid dat inzicht geeft in de gevolgen voor Heemstede, een instrumentarium biedt om focus aan te brengen in bestaand beleid en het mogelijk maakt om beleid te toetsen aan de doelstellingen.
- Een tweejaarlijks uitvoeringsprogramma (welke in deze nota is vastgelegd) waarop de focus is gelegd welke impact de activiteit of het beleid heeft en wat nodig is om de gestelde doelstellingen te behalen.
- Het benutten van de koppelkansen tussen de diverse beleidsvelden zoals ecologie, energietransitie, circulair bouwen enzovoort. Dit is essentieel om de duurzaamheidsdoelen op een effectieve en efficiënte manier te bereiken. Daarom zijn deze opgenomen in het uitvoeringsprogramma voor Heemstede om het synergie-effect te realiseren.

1.4 Inhoudelijke afbakening

Duurzaamheid is een breed begrip. Voor het beleid 'Duurzaam Heemstede 2020-2024' definiëren we duurzaamheid aan de hand van vijf hoofdthema's die alle beleidsvelden van een integraal beleid dekken:

- Energietransitie
- Circulaire economie
- Ecologie
- Klimaatadaptatie
- Duurzame mobiliteit

Deze thema's sluiten goed aan bij de door Heemstede reeds onderschreven (klimaat)doelen. Ze staan niet los van elkaar maar hebben raakvlakken en hangen nauw met elkaar samen. Er is voor deze vijf hoofdthema's gekozen omdat het alle relevante beleidsvelden op het gebied van duurzaamheid voor Heemstede dekt. Omdat de thema's niet los van elkaar gezien kunnen worden starten we met een hoofdstuk over hoe de nota Duurzaam Heemstede als verbindend beleid dient voor de onderliggende beleidsthema's.

1.5 Werkwijze

Binnen de gemeentelijke organisatie is een integrale projectgroep duurzaamheid opgezet vanuit alle relevante beleidsthema's om te komen tot integraal beleid dat verbinding legt tussen diverse beleidsvelden. Binnen de projectgroep zijn de relevante (inter)nationale, regionale en lokale beleidskaders en huidige en te verwachten relevante ontwikkelingen in beeld gebracht. De basis voor het beleid Duurzaam Heemstede 2020 – 2024 zijn immers de doelstellingen die Heemstede al heeft onderschreven.

Per thema is in beeld gebracht wat de stand van zaken in de gemeente Heemstede is en voor welke opgaven Heemstede de komende jaren staat. De kaders en prioriteiten voor de komende jaren zijn in deze nota per thema opgenomen. Het nog steviger internaliseren van duurzaamheid in het beleid en aansluiten bij de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties is daarbij de komende jaren van belang.

Over de werkzaamheden van de projectgroep is op 27 november 2019 de commissie Middelen tussentijds geïnformeerd (719320). In februari 2020 heeft de commissie Middelen haar zienswijze gegeven op de concept Nota Duurzaam Heemstede 2020 – 2024 (720009). En is de concept Nota voorgelegd aan de externe adviesgroep duurzaamheid voor advies.

Bij de nota is een tweejarig uitvoeringsprogramma opgesteld voor de jaren 2020 en 2021. Het uitvoeringsprogramma bevat een doorkijk naar de jaren 2022 en 2023. Tevens is in het uitvoeringsprogramma in de omschrijving beleid of actie waar mogelijk de prioriteit beschreven (zie ook § 1.6 Prioritering). De ambities en beleidskaders per thema geven een doorkijk naar de lange termijn 2030 en 2050.

De commissie Middelen heeft de ruimte gegeven om te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en heeft benadrukt de koppelkansen optimaal te benutten. Dit is zoveel mogelijk in het schematisch uitvoeringsprogramma opgenomen. De ambities zijn volgens de

commissie helder en om de doelstellingen te halen is uitvoering van meer belang dan planvorming waarbij telkens de budgetten inzichtelijk gemaakt moeten worden.

De nota inclusief het uitvoeringsprogramma is langs de meetlat van de Sustainable Development Goals (SDG's) gehouden.

1.6 Prioritering

De volgende factoren spelen een rol bij de prioritering van de acties in het uitvoeringsprogramma.

(1) Landelijke afspraken leiden tot concreet uit te voeren beleid voor Heemstede en een aanzienlijk deel van de inspanningen van de gemeente Heemstede op het gebied van duurzaamheid komt daaruit voort. Landelijke afspraken bepalen ook vaak het tijdsplan, bijvoorbeeld voor het opstellen van de Regionale Energiestrategie (RES) en de Transitievisie Warmte in het kader van de energietransitie, of bij het voeren van risicodialogen over klimaatadaptatie. Met een **sterretje (*)** is in het Uitvoeringsprogramma 2020/2021 aangegeven welke maatregelen van de gemeente Heemstede direct voortkomen uit landelijke afspraken of verplichtingen.

Voor een kleinere gemeente zoals Heemstede zorgen de opgaven voor een flinke belasting van de ambtelijke organisatie. De overige maatregelen vult Heemstede (grotendeels) zelf in en zijn dus grotendeels aanvullend op en verdergaand dan landelijke verplichtingen. In deze maatregelen is prioritering aangebracht **(2) passend bij het vigerend beleid** en **(3) en op basis van de te realiseren impact om bij te dragen aan de doelstellingen**.

Binnen de ruimte die er is zijn impactvolle maatregelen en acties als hoge prioriteit aangemerkt. Daarbij is gekeken op welke ontwikkelingen de gemeente directe invloed heeft, en op welke ontwikkelingen de gemeente beperkte of slechts indirecte invloed heeft. Ontwikkelingen waarop de gemeente directe invloed heeft krijgen daarbij prioriteit, zoals bijvoorbeeld door verduurzaming van gemeentelijk vastgoed, maatschappelijk verantwoord opdrachtgeverschap, ecologisch beheer openbare ruimte, regionale energiestrategie, uitvoeren onderzoeken naar alternatieven voor aardgas.

1.7 Leeswijzer vervolg Nota Duurzaam Heemstede

In de hoofdstukken 3 tot en met 7 is voor elk van de vijf thema's in beeld gebracht welke kaders bepalend zijn en welke ambities Heemstede heeft. Deze kaders en ambities bevatten de visie voor de lange termijn. Vervolgens wordt een beeld van de prioriteiten voor de komende jaren per thema gegeven. Waarbij de in § 1.6 genoemde factoren de prioritering heeft bepaald.

In hoofdstuk 2 wordt als eerste beschreven hoe de nota Duurzaam Heemstede de functie heeft van het verbindend beleidsdocument. Waarbij alle relevante belanghebbenden een passende rol hebben om de duurzaamheidsdoelstellingen te bereiken. En hoe door de integrale aanpak meer effect bereikt kan worden. En hoe de meetbaarheid van de impact in 2020 inzichtelijk wordt gemaakt.

Uitvoeringsprogramma 2020/2021

De 5 thema's zijn onderverdeeld in 5 hoofdstukken en de uitvoeringsagenda voor het betreffende thema is apart in ieder hoofdstuk opgenomen. De verbinding tussen de vijf thema's is inzichtelijk gemaakt in het uitvoeringsprogramma in de kolom 'koppelkansen'. Daarnaast is opgenomen met

welke andere beleidsthema's een maatregel raakvlakken heeft en of een integrale aanpak essentieel is. Dit is te vinden in de kolom beleidsveld(en).

Financiën

De financiën behorend bij het uitvoeringsprogramma 2020/2021 zijn toegelicht in hoofdstuk 8 van deze nota.

2. Duurzaam Heemstede als verbindend beleid

Het beleid Duurzaam Heemstede 2020-2024 dient als verbindend beleid voor duurzame ontwikkeling binnen de gemeente Heemstede. Het beleid is opgebouwd uit de eerder genoemde vijf thema's. In dit hoofdstuk worden eerst de overkoepelende beleidskaders toegelicht, die voor alle thema's en hun onderlinge samenhang van belang zijn.

2.1 (Inter)nationale overkoepelende beleidskaders

- Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties
Het begrip 'duurzame ontwikkeling' is in 2015 door de Verenigde Naties vertaald naar zeventien wereldwijde hoofddoelen, de Sustainable Development Goals (SDG's) voor 2030. Deze doelen zijn een globaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. De SDG's bevatten zowel doelstellingen ten aanzien van het klimaat, de economie, de sociale voorzieningen en welzijn, ecologie en biodiversiteit, inclusieve samenleving welke bijdrage aan 'people, planet, prosperity, peace en partnership'.
- Klimaatakkoord Parijs
De doelstelling in het Klimaatakkoord van Parijs is het beperken van de opwarming van de aarde tot ruim onder 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius.
- Omgevingswet
Momenteel is de invoering van de Omgevingswet in voorbereiding waarbij plannen in de fysieke leefomgeving participatief en in samenhang tot stand te komen. De ruimtelijke implicaties op het gebied van duurzaamheid worden in Omgevingsvisie geborgd.

2.2 Ambitie Heemstede

Aansluitend op de duidelijke taakstellingen voor gemeenten die vanuit het Rijk zijn vastgelegd in landelijke afspraken, is voor alle vijf de thema's een Heemstedse ambitie gedefinieerd. In de volgende hoofdstukken is opgenomen wat de landelijke taakstellingen per thema voor Heemstede betekenen en wat de Heemstedse ambitie is.

2.3 Participatie en communicatie

Participatie

Voor duurzaamheid in het algemeen en voor de onderliggende vijf thema's geldt dat de gemeente Heemstede de gestelde ambities en doelstellingen alleen kan behalen in samenwerking met inwoners, ondernemers en andere stakeholders binnen en buiten de gemeente. Daarom heeft participatie bij alle thema's binnen duurzaamheid een belangrijke rol. Per project, actie of op te stellen beleid wordt de meest passende werkwijze voor participatie gekozen.

Communicatie en informatie

Bij alle projecten beoordeelt de gemeente welke belanghebbenden in welke mate geïnformeerd dan wel betrokken moeten worden en sluit daar de communicatieaanpak op aan. De projectgroep werkt integraal aan een actieve vorm van communicatie over de diverse thema's. Dit wordt uitgewerkt in een planmatige aanpak van de productie van content die bijdraagt aan het realiseren van de doelstellingen

in het duurzaamheidsbeleid (contentstrategie). De website WijmakenHeemstede.nl en de bijbehorende nieuwsbrief die eind 2019 beschikbaar zijn gekomen, zijn middelen die hierbij ondersteunen. Door de integrale aanpak van de projectgroep kan communicatie richting inwoners, ondernemers en overige relevante belanghebbenden effectief worden ingezet.

2.4 Organisatie

Bestuurlijke organisatie

De komst van de Omgevingswet, de opgaven op het terrein van klimaat en energie en de behoefte aan meer participatie zorgen ervoor dat een duidelijke scheidslijn tussen de verschillende gebieden steeds minder duidelijk te trekken is. De gemeente Heemstede werkt mede daarom al langer op een integrale manier. Duurzaamheid is voor nagenoeg alle programma's van de gemeente Heemstede relevant. Duurzaamheid is daarom onderdeel van de portefeuilles van alle collegeleden en is expliciet onderdeel van elk collegebesluit.

Ambtelijke projectgroep

Op ambtelijk niveau is een projectgroep duurzaamheid geformeerd met vertegenwoordiging vanuit nagenoeg alle beleidsterreinen. Om het beleid Duurzaam Heemstede 2020-2024 goed ten uitvoer te brengen blijft de projectgroep duurzaamheid periodiek samenkomen. Zo wordt tevens een integrale manier van werken geborgd. De projectgroep wordt gecoördineerd door de beleidsmedewerker duurzaamheid en ondersteund door een programmacoördinator.

Adviesgroep duurzaamheid

Er is een actieve Adviesgroep duurzaamheid binnen de gemeente Heemstede. Deze adviesgroep bestaat uit inwoners met expertise op het gebied van duurzaamheid. Op diverse duurzaamheidsthema's werkt de gemeente actief samen met de adviesgroep.

2.5 Monitoring en rapportage

Monitoring is een belangrijk instrument bij de uitvoering van het beleid Duurzaam Heemstede 2020-2024. Elke twee jaar wordt de voortgang van het beleid geëvalueerd en ontvangt de raad een (tussen)rapportage. Zo nodig wordt het uitvoeringsprogramma naar aanleiding van de evaluatie bijgesteld. Daarnaast zijn basisdata beschikbaar over diverse onderwerpen via de Klimaatmonitor. Deze worden gebruikt om resultaten te meten en daarmee de impact van maatregelen te kunnen monitoren. Hierbij wordt ook in beeld gebracht welke resultaten zijn behaald ten opzichte van 10 jaar terug tot het heden. In 2020 wordt het instrument monitoring gezamenlijk ontwikkeld om de impact te kunnen monitoren.

Daarnaast worden duurzaamheidsaspecten die integraal onderdeel uitmaken van het werk van de verschillende afdelingen gemonitord als onderdeel van het reguliere werk.

2.6 Uitvoeringsprogramma 2020-2021 overkoepelende acties Duurzaam Heemstede

Nr.	Omschrijving beleid/actie	Koppelkansen	Beleidsvelden	2020-2021	2022-2023	Budget
1	Communicatie en participatie <ul style="list-style-type: none"> ○ Uitwerking content strategie duurzaamheid voor de thema's ○ Participatieaanpak per project 	Energietransitie, Circulaire economie, Ecologie, Klimaatadaptatie, Duurzame mobiliteit	Communicatie	X	X	Verweven in de verschillende budgetten. En vanuit gemeentelijk budget € 10.000 voor WijMakenHeemstede.nl
2	Integraal werken projectgroep Duurzaam Heemstede <ul style="list-style-type: none"> ○ In 2020 wordt gezamenlijk een instrument voor monitoring ontwikkeld. ○ Programmamanagement 	Energietransitie, Circulaire economie, Ecologie, Klimaatadaptatie, Duurzame mobiliteit	Duurzaamheid	X	X	Gemeentefonds vanuit Klimaatveloppe Rijk onderdeel van € 237.000 € 92.000,-
3	Evaluatie duurzaamheidsbeleid 2020/21	Energietransitie, Circulaire economie, Ecologie, Klimaatadaptatie, Duurzame mobiliteit	Duurzaamheid		X	

3. Energietransitie

Met de energietransitie wordt onder andere ingezet op het verminderen van de CO₂-uitstoot om zo de opwarming van de aarde te beperken. Het enerzijds terugbrengen van de vraag naar energie (energiebesparing) en anderzijds het verduurzamen van het energieaanbod gaan hierbij hand in hand.

3.1 (Inter)nationale, provinciale en regionale kaders

Op het thema Energietransitie onderschrijft de gemeente Heemstede de volgende (inter)nationale, provinciale en regionale kaders.

- Nationaal Energieakkoord (2013)
 - 1,5% energiebesparing per jaar;
 - 14% hernieuwbare energie in 2020 en 16% hernieuwbare energie in 2023.
- Klimaatakkoord Parijs (2015)

Beperken van de opwarming van de aarde tot maximaal 2 graden ten opzichte van het pre-industriële niveau, met het streven naar een maximale temperatuurstijging van 1,5 graad.
- De Europese Unie onderschrijft de doelstellingen in het Klimaatakkoord Parijs. Op 12 december 2019 bekrachtigde de Europese Raad de doelstelling van een klimaatneutrale EU in 2050.
- Klimaatwet (2019)
 - Nederland moet in 2050 de uitstoot van CO₂ met 95% gereduceerd hebben ten opzichte van 1990.
 - 49% van deze reductie moet in 2030 zijn gerealiseerd.
 - In 2050 is de elektriciteitsproductie 100% CO₂-neutraal.
- Klimaatakkoord (2019)
 - Doelstelling: uitstoot van broeikasgassen terugdringen met 49% in 2030.
 - Gebouwde Omgeving: o.a. energiebesparing en transitie naar aardgasloze wijken in 2050.
 - Elektriciteit: met name opwek van duurzame energie op land.
 - Opstellen van Regionale Energie Strategieën en Transitievisie Warmte.
- Regelgeving voor bedrijven en kantoorgebouwen
 - Vanuit het Activiteitenbesluit Wet milieubeheer geldt een energiebesparingsplicht voor bedrijven en instellingen die meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas(equivalent) per jaar gebruiken. Dit houdt de verplichting in om alle energiebesparende maatregelen te treffen die zich binnen vijf jaar terugverdienen.
 - Vanuit het Bouwbesluit moeten kantoren groter dan 100 m² vanaf 2023 minimaal energielabel C hebben.
 - Utiliteitsgebouwen (overheidsgebouwen al vanaf 2019) en woningen die na 2020 worden opgeleverd moeten bijna energieneutraal zijn: Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG).
- Sociaal Huurakkoord 2018 - 2021

In dit akkoord is door de leden van Aedes en de Woonbond onder andere het volgende vastgelegd:

 - Bij verduurzamende renovaties is de gemiddelde reële besparing op de energierekening niet lager dan de stijging in huur of servicekosten bij renovatie.

- Regionaal EnergiebesparingsProgramma (REP) woningen Noord-Holland 2018
 - Een regionaal energieloket en;
 - Activiteiten waarmee eigenaren-bewoners worden gestimuleerd daadwerkelijk te investeren in verduurzaming.
- Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) van het Ministerie van BZK
 - Projecten op om huiseigenaren te stimuleren tot kleine energiebesparende maatregelen in huis.
- Ondersteuning Toekomstige Werklocaties Noord-Holland
 - Activiteiten waarmee ondernemers worden gestimuleerd daadwerkelijk te investeren in verduurzaming en bedrijventerreinen te verduurzamen.
- Ruimtelijk Economische Actieagenda 2016-2020 MRA
Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe MRA Agenda waarin duurzaamheid een integrale positie zal innemen. Energietransitie is (naast Circulaire Economie en Klimaatadaptatie) één van de programma's binnen de nieuwe MRA Agenda.

3.2 Ambities en doelstellingen Heemstede

Vanuit het Rijk liggen er duidelijke taakstellingen op het gebied van de energietransitie, waarbij de gemeente Heemstede streeft naar een klimaatneutraal Heemstede in 2040.

Ambitie

De gemeente Heemstede streeft naar een klimaatneutraal Heemstede in 2040 en een aardgasloos Heemstede in 2050.

- tussendoel 2030: 49% minder uitstoot broeikasgassen ten opzichte van 1990

Subdoelen

- 2030: gemeentelijke organisatie, inclusief gemeentelijke gebouwen en scholen, energieneutraal
- Opwekken duurzame energie
Heemstede is onderdeel van de regio Noord-Holland Zuid en vult zo goed als mogelijk de opgave lokaal in.
- 1,5 % energie besparen per jaar

3.3 Prioriteiten 2020-2024

De energietransitie vraagt zowel om regionale samenwerking als om een wijkgerichte aanpak met integrale oplossingen. De gemeentelijke organisatie neemt daarbij een voorbeeldrol.

Regionale Energiestrategie (RES)

In het Klimaatakkoord hebben gemeenten een regierol toebedeeld gekregen in de energietransitie. Om invulling te geven aan de regierol in de energietransitie stelt de gemeente Heemstede, samen met stakeholders, binnen de regio Noord-Holland Zuid een Regionale Energiestrategie (RES) op. De concept-RES moet uiterlijk 1 juni 2020 bij het Rijk worden aangeleverd. Vervolgens is er tot 1 maart 2021 de tijd om de definitieve RES 1.0 op te stellen. De RES 1.0 moet worden vastgesteld door de gemeenteraad (en de provinciale staten en bestuur waterschappen).

Transitievisie Warmte en Wijkuitvoeringsplannen

De gemeente Heemstede zet conform het Klimaatakkoord in op een volledig aardgasvrije gemeente in 2050. De komende jaren wordt daarvoor onderzoek uitgevoerd en worden op hoofdlijnen de plannen voor deze warmtetransitie opgesteld. Uiterlijk in 2021 dient de gemeenteraad een Transitievisie Warmte (TVW) vast te stellen waarin per wijk de mogelijke alternatieven voor aardgas en een routekaart met prioritering van de wijken worden opgenomen. Voor gebieden die in 2030 of eerder van het aardgas worden losgekoppeld, moeten in 2021 ook wijkuitvoeringsplannen worden vastgesteld door de gemeenteraad, waarin per wijk op hoofdlijnen staat wat er wanneer gaat gebeuren.

Twee van de vier nieuwbouwprojecten zijn in Heemstede al energieneutraal en aardgasloos. Zoals opgenomen in het Collegeprogramma dringt de gemeente Heemstede er ook bij nieuwe projecten bij projectontwikkelaars op aan om aardgasloos en energieneutraal te bouwen.

De grootste uitdaging ligt echter bij de afkoppeling van aardgas van de bestaande gebouwde omgeving in de beweging naar een aardgasloze samenleving.

Binnen de Gebouwde omgeving verbruiken woningen 72% van de energie. De bestaande woningvoorraad (sociaal en particulier) moet over het geheel genomen jaarlijks 1,5% energiezuiniger worden. Hierop heeft de gemeente alleen indirect invloed. De gemeente zet zich samen met corporaties en inwoners in om dit doel te bereiken. De landelijke afspraken uit het Klimaatakkoord en Sociaal Huurakkoord zijn lokaal vertaald in de prestatieafspraken Heemstede 2018-2021, die de gemeente heeft gemaakt met Elan Wonen, Pré Wonen en hun huurdersorganisatie. Daarnaast worden inwoners via het Regionaal Actieprogramma Wonen (RAP) en via de landelijke Regeling Reductie Energieverbruik (RRE) gestimuleerd om energiebesparende maatregelen te nemen.

Voorbeeldrol gemeentelijke organisatie

De gemeente geeft het goede voorbeeld in de energietransitie. De gemeentelijke organisatie, inclusief gemeentelijke gebouwen en scholen, is uiterlijk in 2030 energieneutraal. Bijna alle gemeentelijke daken zijn inmiddels voorzien van zonne-energie. Het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed wordt uitgevoerd aan de hand van het beleid Toekomst Heemstede onroerend goed portefeuille. Aan de hand van het eind 2019 vastgestelde Integraal Huisvestingsplan (IHP) worden de tien Heemstedse basisscholen de komende jaren verduurzaamd waarbij circulair opdrachtgeverschap wordt gestimuleerd.

Openbare verlichting is een belangrijke factor in het totale energieverbruik van de gemeentelijke organisatie. Begin 2018 lag het energieverbruik van de openbare verlichting in Heemstede op ca. 820 MWh per jaar. Dat staat gelijk aan het energieverbruik van ca. 250 huishoudens.¹ In het Beleidsplan openbare verlichting 2018-2022 is energiebesparing daarom een belangrijke doelstelling: 'verlichten daar waar het moet, minder of uit als het kan'. Momenteel worden armaturen, in overeenstemming met de wens vanuit de gemeenteraad, versneld vervangen door LED-armaturen. Daarmee is reeds 23% energiebesparing ten opzichte van 2013 gerealiseerd en dat percentage zal komende jaren verder oplopen.

¹ Beleidsplan Openbare Verlichting

3.4 Uitvoeringsprogramma 2020 en 2021

Op basis van bovengenoemde prioriteiten voor het thema Energietransitie voor de komende jaren is gekeken waar en in welke rol de gemeente de meeste impact kan hebben op het realiseren van de gestelde ambities en doelstellingen. Op basis hiervan is een uitvoeringsprogramma opgesteld met concrete acties voor de jaren 2020 en 2021, en een doorkijk naar 2022 en 2023.

Nr.	Omschrijving beleid/actie	Koppelkansen	Beleidsveld(en)	2020 2021	2022 2023	Budget
4 *	Verduurzamen gemeentelijk vastgoed <i>Verduurzaming van gemeentelijk vastgoed tot energielabel A is een landelijke verplichting. Gemeente Heemstede gaat met uitvoering van het Beleid Toekomst Heemstede onroerend goed portefeuille verder dan dat en streeft naar energieneutraal vastgoed.</i>	Klimaatadaptatie, Circulair en Ecologie	Strategisch vastgoed, Bouwkunde, Duurzaamheid, IHP	X	X	Budget wordt vastgesteld binnen beleidsveld
5	Haalbaarheidsonderzoek restwarmte uit waterleiding <i>Dit draagt bij aan het bronnenonderzoek samen met onderzoek naar riothermie. Regionaal en landelijk wordt ook onderzoek uitgevoerd naar alternatieve warmtebronnen voor aardgas. Alle onderzoeken samen vormen een basis voor een op te stellen Transitievisie Warmte</i>	Klimaatadaptatie en Circulair	Riolering en water, Duurzaamheid, Bouwkunde, Strategisch vastgoed	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld in 2019 mogelijk aangevuld met subsidie vanuit provincie NH. Daarnaast gemeentefonds vanuit Klimaatenvelope (€30.000)
6 *	Opstellen Transitievisie Warmte <i>Op basis van het Klimaatakkoord dient de raad uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte (TVW) vast te stellen waarin per wijk de mogelijke alternatieven voor aardgas en een routekaart met prioritering van de wijken worden opgenomen.</i>		Duurzaamheid, Strategisch vastgoed, IHP, Omgevingsvisie	X		Gemeentefonds vanuit Klimaatenvelope Rijk onderdeel van € 237.000 (€ 60.000)
7 *	Opstellen Regionale EnergieStrategie (RES) <i>Dit is een iteratief proces waarbij tot en met 2020 gewerkt wordt aan de RES 1.0 versie. Daarna wordt inzichtelijk gemaakt welke RES projecten in Heemstede worden</i>		Duurzaamheid, Omgevingsvisie	X	X	Voor het proces tot januari 2021 € 10.000 vanuit duurzaamheidsbudget

	<i>gerealiseerd. Voor realisatie is het mogelijk dat extra budget benodigd is.</i>					
8*	Wijkuitvoeringsplan voor ten minste één wijk <i>In het Klimaatakkoord is opgenomen dat voor wijken die voor 2030 aardgasloos worden uiterlijk in 2021 een wijkuitvoeringsplan moet worden opgesteld. Daarin staat op hoofdlijnen staat wat er wanneer gaat gebeuren om de wijk aardgasloos te maken.</i>	Klimaatadaptatie, circulaire economie, Duurzame mobiliteit	Duurzaamheid, Omgevingsvisie, Volkshuisvesting Water en riolering, Ecologie	X		Gemeentefonds vanuit Klimaatveloppe Rijk onderdeel van € 237.000 (€ 20.000)
9	Inwoners stimuleren energiebesparende maatregelen te nemen <i>Uitvoering van ingediende plan in het kader van de Regeling Reductie Energieverbruik (RRE) voor projecten om huiseigenaren te stimuleren tot kleine energiebesparende maatregelen in huis. Activiteiten voor de RRE worden in 2020 uitgevoerd.</i>	Circulaire economie	Duurzaamheid, Volkshuisvesting en Economie	X		Specifieke uitkering € 144.000,- vanuit het ministerie van BZK voor RRE <i>Gemeente Haarlem heeft voor de regio eenmalige subsidie ontvangen..</i>
10	Inwoners stimuleren om hun woning te verduurzamen (Regionaal EnergiebesparingsProgramma (REP)) <ul style="list-style-type: none"> ○ HeemSteeds Duurzamer stimuleert eigenaren-bewoners in samenwerking met Duurzaam Bouwloket om maatregelen te nemen om hun woning te verduurzamen. ○ VVE-aanpak <i>Uitvoering van het REP vindt plaats in 2020 en 2021 en hierbij zijn communicatie en participatie heel essentieel.</i>		Duurzaamheid, Volkshuisvesting en Economie	X		Totaal 2020 en 2021: € 120.000,- (Budget van € 30.000,- per jaar vanuit gemeente aangevuld met REP-subsidie van € 30.000,- per jaar vanuit provincie NH)
11	Sociale energietransitie <ul style="list-style-type: none"> ○ 2020: Project energiecoaches geven energieadvies aan huurders ○ met woningbouwcorporaties en huurders in gesprek blijven over verduurzaming <i>Aansluitend bij actuele ontwikkelingen/activiteiten.</i>		Werk & inkomen en Volkshuisvesting	X		Co-financiering regionaal beleid huisvesting en gemeente Heemstede. (€ 5.000)
12	Agenderen 'energietransitie en werkgelegenheid' in (arbeidsmarkt)regio Zuid-Kennemerland en IJmond.		Werk & Inkomen,	X	X	Vanuit het duurzaamheids-

	<i>In aansluiting op actuele ontwikkelingen en activiteiten en in aansluiting op de Metropool Regio Amsterdam (MRA).</i>		economie, onderwijs			programma van de MRA en het regionale programma perspectief op werk.
13*	Uitvoeren Beleid openbare verlichting <ul style="list-style-type: none"> ○ Inclusief versnelde uitvoering verLEDding ○ Bijstelling van beleidsplan in 2023 	Circulaire economie en Duurzame mobiliteit	Openbare ruimte, Mobiliteit	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld
14	Opstellen Duurzame Meerjarenonderhoudsplanningen (DMJOP's) sportparken <ul style="list-style-type: none"> ○ 2020: tennisparken HBC en Merlenhove ○ 2023: Sportpark en sportcentrum Groenendaal 	Klimaatadaptatie, Ecologie	Sport, Bouwkunde, Duurzaamheid	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld. Bedragen voor nieuwe onderhoudsplannen worden voorgelegd aan college en raad.
15	<i>Advisering bij nieuwe meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP's) Sportpark HBC en Sportcentrum GSV Stichting Sportpark HBC en Stichting GSV worden gesubsidieerd door de gemeente. Beide stichting stellen medio 2020 een nieuw MJOP op. De gemeente wordt geconsulteerd bij het opstellen van deze MJOP's. Duurzaamheid hierin meenemen.</i>	Klimaatadaptatie, Ecologie	Sport, Bouwkunde	X		Jaarlijkse aanvraag op basis van onderhoudsplannen.
16	Lokaal sportakkoord <i>Met aandacht voor duurzame en energieneutrale sportaccommodaties</i>	Circulaire economie, Ecologie	Sport, Bouwkunde	X		Subsidie vanuit het Rijk
17	Verduurzamen sportverenigingen <ul style="list-style-type: none"> ○ Energiescan diverse sportverenigingen ○ VerLEDding sportparken 		Welzijn, sport, bouwkunde	X	X	Deels budget OD IJmond, deels duurzaamheidsbudget (€ 3.000)
18	Haalbaarheidsonderzoek riothermie <ul style="list-style-type: none"> ○ Werf ○ Zwembad ○ Plein 1 	Circulaire economie, Klimaatadaptatie, Ecologie	Riolering en water, Duurzaamheid, Sport, Bouwkunde,	X		Gemeentefonds vanuit Klimaatveloppe (€ 30.000)

	<i>De resultaten worden opgenomen in de bronnenstrategie. En alle alternatieve warmtebronnen en de warmtevraag zijn onderdeel voor de op te stellen Transitievisie Warmte.</i>		Strategisch vastgoed.			
19	Uitvoeren Integraal Huisvestingsplan (IHP) basisscholen 2019-2039 <i>Nieuwbouw of renovatie van 10 basisscholen. De schoolgebouwen zullen allen voldoen aan BENG, Frisse scholen klasse B, het Bouwbesluit en ENG/gasloos.</i>	Circulaire economie, Ecologie	Bouwkunde, Onderwijs, Duurzaamheid, Circulair aanbesteden	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
20	Opstellen advies Invest-MRA		Duurzaamheid	X		Budget wordt opgenomen binnen beleidsveld.
21	Stimuleren verduurzaming bedrijventerreinen <i>Via subsidie Ondersteuning van Toekomstbestendige Werklocaties (OTW).</i>	Circulaire economie	OD IJmond, economie	X		Aanvraag OTW-subsidie bij provincie en cofinanciering Heemstede € 10.000

4. Circulaire economie

Het streven naar een circulaire economie draagt bij aan de bescherming van natuurlijke hulpbronnen en het beperken van klimaatverandering. In een circulaire economie worden producten en grondstoffen na gebruik weer ingezet om nieuwe waarden te genereren: afval wordt grondstof. Gemeenten kunnen daaraan bijdragen door duurzaam en circulair in te kopen en door het verbeteren van de afvalinzameling en afvalscheiding.

4.1 (Inter)nationale, provinciale en regionale kaders

- Landelijk Afvalbeheerplan 2017-2029 (LAP3) en Uitvoeringsprogramma VANG (Van Afval Naar Grondstof)
 - reductie hoeveelheid restafval naar maximaal 100 kg per inwoner per jaar in 2020, en maximaal 30 kg per inwoner per jaar in 2025.
 - verhogen van het (huishoudelijk) afvalscheidingspercentage naar 75% in 2020 (en uiteindelijk richting de 100%).
- Nederland Circulair 2050 & Grondstoffen-akkoord
 - Nederland is in 2050 circulair. De ambitie hierbij is om in 2030 50% minder primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) te gebruiken.
- Rijks Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023
 - Circulair inkopen is één van de instrumenten die worden ingezet om een circulaire economie te bereiken. Er is een aantal 'actielijnen' benoemd waarin bepaalde inkoopaspecten worden uitgediept.
- Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022
 - Gemeenten kunnen vanuit deze raamovereenkomst jaarlijks een vergoeding ontvangen voor de extra inzet op preventie en aanpak van zwerfafval.
- Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2016-2020
 - Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) is eind 2020 de norm binnen gemeenten.
 - Gemeenten stellen een actieplan MVI op.
- MRA Intentieverklaring Circulair Inkopen
 - in 2030 nagenoeg alle projecten circulair aanbesteden

4.2 Ambitie en doelstellingen Heemstede

De gemeente Heemstede maakt zich sterk voor een circulaire economie. De gemeente Heemstede volgt daarbij de landelijke doelstelling om in 2050 volledig circulair te zijn.

Ambitie

Heemstede circulair in 2050

Subdoelen

Afval

- 2020: tot 75% afvalscheiding en maximaal 100 kg restafval per inwoner
- 2025: maximaal 30 kg restafval per inwoner

Circulair/Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

- Op regionaal niveau in 2030 nagenoeg alle projecten circulair aanbesteden
- Opstellen actieplan MVI 2021-2025

4.3 Prioriteiten 2020-2024

Gemeenten kunnen direct bijdragen aan de ontwikkeling van de circulaire economie door duurzaam en circulair in te kopen en door het verbeteren van de afvalinzameling en afvalscheiding. De prioriteiten voor het thema circulaire economie liggen de komende jaren dan ook op die twee gebieden.

Huishoudelijk afval

In 2017 werd in Heemstede 57% van het huishoudelijk afval gescheiden. De gemiddelde hoeveelheid restafval per inwoner bedroeg in dat jaar 201,6 kg. Om de landelijke doelstellingen van een scheidingspercentage van 75% van het huishoudelijk afval en een vermindering van de hoeveelheid restafval per inwoner tot 100 kg per jaar in 2020 en tot 30 kg per jaar in 2025 te behalen, moet een inhaalslag worden gemaakt. De gemeente zet daarvoor in op het optimaliseren van de inzameling van het huishoudelijk afval.

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

In december 2017 heeft de gemeente Heemstede het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2016-2020 ondertekend. Vervolgens zijn hele concrete inkooptrajecten benoemd in het [Actieplan MVI 2019 - 2020](#) die bijdragen aan duurzaam inkopen. Alle toekomstige inkopen en aanbestedingen worden zoveel mogelijk maatschappelijk verantwoord uitgevoerd.

Social Return On Investment (SROI) is een van de speerpunten van het actieprogramma Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Medio 2019 is de gemeenteraad akkoord gegaan met het binnen de regio Zuid-Kennemerland en IJmond afgestemde SROI-beleid. In het najaar van 2019 zijn de beleidsregels vastgesteld en is het SROI-beleid geïmplementeerd. De coördinatie en monitoring van SROI wordt voor Heemstede uitgevoerd door de gemeente Haarlem. In 2021 vindt de eerste evaluatie plaats.

Landelijke en regionaal beleid op het gebied van circulaire economie wordt actief gevolgd. In 2018 heeft Heemstede de [intentieverklaring Circulair Aanbesteden MRA](#) ondertekend. In 2020 wordt daaraan vervolg gegeven met het opstellen van een plan vanaf 2021 en verder voor Maatschappelijk Verantwoorde Inkopen & Opdrachtgeverschap.

Stimuleren circulaire initiatieven

De gemeente stimuleert ook ondernemers, projectontwikkelaars en organisaties om de transitie naar een circulaire economie te realiseren. Hierbij kan worden gedacht aan gezamenlijk inzamelen van afval, het Food Future project tegen voedselverspilling en HeemSteeds Gezwam waarbij zwammen worden gekweekt op koffiedik.

4.4 Uitvoeringsprogramma 2020 en 2021

Op basis van bovengenoemde prioriteiten voor het thema Circulaire economie voor de komende jaren is gekeken waar en in welke rol de gemeente de meeste impact kan hebben op het realiseren van de gestelde ambities en doelstellingen. Op basis hiervan is een uitvoeringsprogramma opgesteld met concrete acties voor de jaren 2020 en 2021, en een doorkijk naar 2022 en 2023.

Nr.	Omschrijving beleid/actie	Koppelkansen	Wie	2020-2021	2022-2023	Budget
22	Uitvoeren actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) 2019-2020 <i>In 2020 worden de acties uit dit plan uitgevoerd welke bijdragen aan circulair opdrachtgeverschap, waaronder gebruik van Laag Temperatuur Asphalt bij wegonderhoud, straatmeubilair, kantoormeubilair.</i>	Energietransitie, Ecologie, Duurzame mobiliteit.	Duurzaamheid, Economie	X		Budget vastgesteld binnen verschillende beleidsvelden.
23	Ambitieniveau Maatschappelijk Verantwoord Inkopen & Opdrachtgeverschap (MVI) 2021 en verder vastleggen. <i>Het ambitieniveau wordt in 2020 vastgelegd.</i>	Energietransitie, duurzame mobiliteit	Duurzaamheid, nagenoeg alle afdelingen.	X		€ 25.000,- vanuit duurzaamheidsbudget Heemstede.
24	Evaluatie resultaten Social Return On Investment (SROI) <i>Aansluitend bij actuele ontwikkelingen/activiteiten.</i>		Welzijn, Werk& Inkomen	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
25 *	Duurzaam grondstoffenbeleid (afval) <i>Invoeren duurzaam inzamelen afval aansluitend bij landelijke doelstellingen.</i>		Afval/grondstof	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
26	Verbeteren samenwerking afvalketen Meerlanden <i>Verder gebruik van afval als grondstof binnen de (lokale) keten.</i>		Openbare Ruimte	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
27	Gezamenlijk circulaire projecten uitvoeren met ondernemers en organisaties <i>Waaronder Heemsteeds Gezwam.</i>		Duurzaamheid, Economie	X	X	€ 15.000,- vanuit duurzaamheidsbudget. Eerst worden externe fondsen gevraagd.
28	Tegengaan zwerfafval <ul style="list-style-type: none"> ○ Samenwerking met scholen ○ Ondersteuning initiatieven inwoners 		Afval, Onderwijs, Duurzaamheid, Leefomgeving, Wonen	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld, en budget uit landelijk zwerfafvalfonds.

5. Ecologie

Het ecologisch beleid is gericht op het behouden en bevorderen van biodiversiteit. Daarbij gaat het om de verscheidenheid aan flora en fauna, ofwel de diversiteit aan soorten die onderling een samenhangend geheel (een ecosysteem) vormen. Ook voor een gezonde en prettige leefomgeving zijn de kwaliteit en kwantiteit van groen en water in de gemeente van belang. Gezonde ecosystemen dragen bij aan schone lucht, voorkomen van hittestress, opvang van CO₂, waterberging en ruimte voor ontspanning.

5.1 (Inter)nationale, provinciale en regionale kaders

- Verdrag inzake Biologische Diversiteit
- Europese Vogel- en Habitatrichtlijn
- Wet Natuurbescherming
- Diverse milieuwetten die worden opgenomen in de Omgevingswet.
- Deltaplan Biodiversiteit
- Nederland Natuurpositief (2019)
- Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden
- Actieprogramma Metropolaan Landschap MRA

5.2 Ambitie en doelstellingen Heemstede

Ambitie

Behoud en zo mogelijk versterken van de biologische diversiteit, het duurzame gebruik en de bescherming van waardevolle cultuurlandschappen.

De definitieve ambitie wordt in 2020 bepaald bij het opstellen van een nieuw Groenbeheerplan.

Subdoelen

- Biodiversiteit behouden en vergroten
- Kwalitatief en kwantitatief verbeteren van het groen en de bomenstand in de gemeente
- Versterken ecologische waarden van oevers, water en land
- Behoud en het zo mogelijk versterken van de recreatieve, de educatieve en de belevingswaarde van natuur en landschap.

5.3 Prioriteiten 2020-2024

Heemstede is een groene woongemeente. De gemeente Heemstede zet in op het versterken van de biologische diversiteit binnen de gemeente, het duurzame gebruik en de bescherming van waardevolle cultuurlandschappen. Op regionaal niveau doet de gemeente Heemstede dat door te werken aan onderlinge verbindingen van natuur. De opgave voor het in stand houden van het waardevolle landschappelijke netwerk in Heemstede en Zuid-Kennemerland is te zorgen voor goede onderlinge verbindingen tussen gebieden. Regionaal maakt de gemeente Heemstede zich hard voor de groene verbindingzones vanuit de [Binnenduinrandvisie](#) en vanuit de doelstellingen zoals geformuleerd in het [Actieprogramma Metropolaan Landschap](#).

Op lokaal niveau zorgt de gemeente voor meer aanplant en ecologisch onderhoud van groen in de openbare ruimte. Ook worden inwoners gestimuleerd om een bijdrage te leveren, bijvoorbeeld door in hun tuinen geen gif te gebruiken en gevarieerd aan te planten of in te zaaien.

5.4 Uitvoeringsprogramma 2020-2023

Op basis van bovengenoemde prioriteiten voor het thema Ecologie voor de komende jaren is gekeken waar en in welke rol de gemeente de meeste impact kan hebben op het realiseren van de gestelde ambities en doelstellingen. Op basis hiervan is een uitvoeringsprogramma opgesteld met concrete acties voor de jaren 2020 en 2021, en een doorkijk naar 2022 en 2023.

Nr.	Omschrijving beleid/actie	Koppelkansen	Wie	2020-2021	2022-2023	Budget
29	Opstellen Ecologische Visie <i>Samen met inwoners huidige waarden en kansen in kaart brengen</i>	Klimaatadaptatie, energietransitie	Groen	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
30	Opstellen ecologisch Uitvoeringsplan en uitvoeren ecologisch vervolgonderzoek om ecologie binnen de gemeente in kaart te brengen.	Klimaatadaptatie	Groen	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
31	Updaten Groenbeleidsplan met nadruk op implementatie ecologie	Klimaatadaptatie	Groen	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
32	Opstellen Beheerplan natuurvriendelijke oevers en vervolgens uitvoering	Klimaatadaptatie	Riolering en water, Bouwkunde	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
33	Verhogen areaal voor vlinders en bijen <i>In 2020 beheerafspraken bloemenbermen opstellen als onderdeel van de update van het ecologisch beleid.</i>	Klimaatadaptatie	Groen	X	X	Concreet voorstel voor structurele verhoging beheerbudget via wordt ecologisch beleidsplan aan de raad voorgelegd.

6. Klimaatadaptatie

Zelfs als het gaat lukken om de CO₂-emissies te stabiliseren en de opwarming van de aarde tot een maximum van 2 graden te beperken, dan nog zullen we ons moeten voorbereiden op de onvermijdelijke (en deels nu al merkbare) gevolgen van klimaatverandering. Die gevolgen kunnen bestaan uit wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen. Het verkleinen en beheersbaar houden van de effecten van klimaatverandering wordt klimaatadaptatie genoemd.

6.1 (Inter)nationale, provinciale en regionale kaders

- Nationaal Deltaprogramma (2015) en Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
In de deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie is vastgelegd dat 'klimaatbestendig en waterrobuust inrichten uiterlijk in 2020 onderdeel is van het beleid en handelen' van overheden in Nederland.
- Nationale Klimaatadaptatiestrategie (2016)
- Actie-Agenda MRA

6.2 Ambities en doelstellingen Heemstede

De gemeente Heemstede volgt de landelijke doelstellingen op het gebied van klimaatadaptatie.

Ambitie

Heemstede in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust

Subdoelen

- 2020: afronden stresstest en uitvoeren risicodialog
- 2020: opstellen uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie om klimaatadaptatief te handelen

6.3 Prioriteiten 2020-2024

Voor de komende periode ligt de prioriteit binnen het thema klimaatadaptatie op het afronden van de stresstest klimaatadaptatie en het voeren van een risicodialog. Deze opgaven komen voort uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Middels de stresstest en de risicodialog worden de klimaatrisico's voor Heemstede in kaart gebracht. Op basis van de uitkomsten wordt bekeken of aangepast beleid moet worden opgesteld. Op het thema Klimaatadaptatie werkt de gemeente Heemstede nauw samen met de waterpartners die werken aan de klimaatadaptatieagenda.

Bij nieuwbouwprojecten binnen de gemeente is klimaatadaptief bouwen van belang. In de Prestatieafspraken Heemstede 2018-2021 heeft de gemeente Heemstede daarvoor afspraken gemaakt met de woningbouwcorporaties. Daarnaast stimuleert de gemeente Heemstede inwoners om hun eigen woonomgeving (huis en tuin) klimaatadaptief in te richten, onder andere via Operatie Steenbreek.

6.4 Uitvoeringsprogramma 2020 en 2021

Op basis van bovengenoemde prioriteiten voor het thema Klimaatadaptatie voor de komende jaren is gekeken waar en in welke rol de gemeente de meeste impact kan hebben op het realiseren van de gestelde ambities en doelstellingen. Op basis hiervan is een uitvoeringsprogramma opgesteld met concrete acties voor de jaren 2020 en 2021, met een doorkijk naar 2022 en 2023.

Nr.	Omschrijving beleid/actie	Koppelkansen	Wie	2020-2021	2022-2023	Budget
34 *	Afronden stresstest klimaatadaptatie en voeren van risicodialogen <i>Op basis van landelijke afspraken worden de risicodialogen in 2020 afgerond.</i>	Ecologie	Riolering en water, Duurzaamheid	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
35 *	Opstellen beleid klimaatadaptatie <i>Op basis van landelijke afspraken wordt het beleid in 2020 opgesteld.</i>	Ecologie	Riolering & water, Duurzaamheid, Groen	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
36	Operatie Steenbreek <i>Heemstede sluit zich aan bij Operatie Steenbreek en brengt het belang van groene particuliere tuinen en bedrijfstuinen onder de aandacht, aansluitend op Ecologisch beleidsplan.</i>	Ecologie	Riolering & water, Groen	X	X	€ 5.000 vanuit duurzaamheidsbudget Heemstede.

7. Duurzame Mobiliteit

De sector Verkeer en vervoer zorgde volgens de Klimaatmonitor in 2017 voor 16% van het energieverbruik in de gemeente Heemstede. De verwachting is dat de vraag naar mobiliteit de komende jaren blijft toenemen. Het thema mobiliteit heeft verschillende duurzaamheidsaspecten binnen de gemeente. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het stimuleren van (duurzaam) elektrisch vervoer en het verduurzamen van mobiliteitsgedrag (stimuleren om te fietsen, eenvoudig wisselen van modaliteiten, zuinige rijstijl, minder reizen, enzovoort). Directe invloed heeft de gemeente op het eigen wagenpark en doelgroepenvervoer.

Door een integrale aanpak draagt verduurzamen van mobiliteit tevens bij aan de gezondheid en het welzijn van de inwoners van Heemstede. Het thema hangt nauw samen met de energietransitie en met ecologische beleid.

7.1 (Inter)nationale, provinciale en regionale kaders

- Klimaatakkoord (2019)
 - Duurzame inkoop gemeentelijk wagenpark (lichte voertuigen emissieloos in 2030, zware voertuigen zoveel mogelijk emissieloos in 2030)
 - Duurzame inkoop doelgroepenvervoer (zoveel mogelijk emissieloos in 2025, uiterlijk in 2030 zonder emissies)
 - Emissieloos vervoer uiterlijk in 2030 als voorwaarde bij inkoop van opdrachten
- Nationale Agenda Laadinfrastructuur
 - Gemeenten stellen eind 2020 (bij voorkeur in regionaal verband) een integrale visie op laadinfrastructuur vast.
 - Gemeenten en regio's borgen (de voorbereiding op) de uitrol van laadinfrastructuur in de Regionale Energiestrategie (RES), de omgevingsvisie en het omgevingsplan.
 - Regio's of individuele gemeenten stellen uiterlijk 2020 plaatsingsbeleid vast voor publieke laadinfrastructuur.
 - De gemeenten en provincies wijzen geschikte locaties aan voor snellaadinfrastructuur in binnenstedelijk gebied en langs provinciale wegen.
 - Gemeenten en regio's maken in bestaande en nieuwe samenwerkingsovereenkomsten met bedrijven aanvullende afspraken over de minimale hoeveelheid laadinfrastructuur voor bedrijventerreinen.
- Schone Lucht Akkoord
 - Heemstede onderschrijft dit akkoord en spant zich in om uitvoering te geven aan de aanpakken mobiliteit en woningen-houtstook.
- Perspectief Fiets (Provincie Noord-Holland) en Actieprogramma Fiets 2019-2021
- Actie-Agenda Metropool regio Amsterdam (MRA)

7.2 Ambities en doelstellingen Heemstede

Ambitie

Duurzame mobiliteit draagt bij aan een klimaatneutraal Heemstede in 2040

Subdoelen

- 2030: duurzame inkoop eigen wagenpark (lichte voertuigen emissieloos, zware voertuigen zoveel mogelijk emissieloos)
- Duurzame inkoop doelgroepenvervoer (zoveel mogelijk emissieloos in 2025, uiterlijk in 2030 zonder emissies)
- Uiterlijk 2030: emissieloos vervoer als voorwaarde bij inkoop van opdrachten
- Faciliteren van publieke laadvoorzieningen voor elektrische voertuigen
- Aanhaken op toekomstige ontwikkelingen op het gebied van Smart Mobility.

7.3 Prioriteiten 2020-2024

Directe invloed heeft de gemeente Heemstede op het wagenpark van de gemeentelijke organisatie zelf en op vervoer dat door de gemeente aanbesteed wordt. Daarnaast stimuleert en faciliteert de gemeente Heemstede duurzame vormen van vervoer, bijvoorbeeld door te zorgen voor een goede fietsinfrastructuur en het faciliteren van elektrische laadpunten.

Gemeentelijke organisatie

De verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark wordt de komende jaren voortgezet. Daarvoor wordt een structurele aanpak opgesteld door de Omgevingsdienst IJmond. Daarnaast is in 2019 een onderzoek naar verduurzamen van het eigen mobiliteitsbeleid (woon-werkverkeer) gestart, dat in 2020 wordt voortgezet.

Verleiden tot duurzame mobiliteit

De behoefte aan mobiliteit neemt al decennia lang toe en de verwachting is dat deze groei in de regio Zuid-Kennemerland doorzet. De gemeente Heemstede wil mensen verleiden gebruik te maken van duurzame mobiliteitsvormen zoals fietsen, lopen, rijden met openbaar vervoer en met schone auto's. Om duurzame mobiliteit te realiseren werkt de gemeente Heemstede regionaal samen. De regionale mobiliteitsvisie uit 2011 wordt momenteel herijkt en in 2020 aan de raden ter besluitvorming voorgelegd. Ontwikkelingen op het gebied van Smart Mobility volgt Heemstede binnen de MRA. De gemeente Heemstede blijft zich inzetten voor een dekkend netwerk van het (hoogwaardig) openbaar vervoer en draagt dit uit naar de provincie Noord-Holland.

Laadvoorzieningen

De gemeente Heemstede stimuleert elektrisch rijden en faciliteert publieke laadvoorzieningen. De daadwerkelijke plaatsing en het beheer van de palen loopt via een leverancier/beheerder van laadpalen voor elektrische auto's waar de gemeente Heemstede mee samenwerkt. Dat gebeurt binnen de kaders die zijn vastgelegd in de [Beleidsregels elektrische laadpunten Heemstede 2019](#).

7.4 Uitvoeringsprogramma 2020 en 2021

Op basis van bovengenoemde prioriteiten voor het thema Duurzame mobiliteit voor de komende jaren is gekeken waar en in welke rol de gemeente de meeste impact kan hebben op het realiseren van de gestelde ambities en doelstellingen. Op basis hiervan is een uitvoeringsprogramma opgesteld met concrete acties voor de jaren 2020 en 2021, met een doorkijk naar 2022 en 2023.

Nr.	Omschrijving beleid/actie	Koppelkansen	Wie	2020-2021	2022-2023	Budget
37	Onderzoek en beleid opstellen voor interne gemeentelijke mobiliteit	Energietransitie	P&O	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
38 *	Toekomstverkenning type brandstof gemeentelijk wagenpark en beleid elektrische bedrijfsauto's opstellen	Energietransitie	Beheer wagenpark		X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
39 *	Beleid oplaadpalen uitvoeren en evalueren in relatie tot de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)	Energietransitie	Verkeer	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
40	Uitvoeren duurzaamheidsmaatregelen zoals opgenomen in bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland <i>In het kader van de Gemeenschappelijke Regeling Bereikbaarheid.</i>		Verkeer	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
41	MRA Smart Mobility <i>Heemstede volgt de ontwikkelingen op het gebied van Green Deal Zero Emissie in Haarlem op de voet en sluit zo mogelijk daarop aan.</i>	Energietransitie	Verkeer	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.

8. Financiën

De uitvoering van afspraken vanuit het vigerend beleid wordt voor het overgrote deel gedekt vanuit de reguliere budgetten van de verschillende beleidsvelden. Om de impact te vergroten en duurzame ontwikkeling te versnellen is met ingang van 2020 voor het overkoepelend duurzaamheidsbeleid structureel 50.000,- euro in de begroting opgenomen.

Dit overkoepelende duurzaamheidsbudget moet dienen als vliegwiel voor duurzame ontwikkeling binnen de verschillende beleidsterreinen en wordt onder andere ingezet om de integrale aanpak, monitoring, en communicatie op het gebied van duurzaamheid te versterken.

Daarnaast is voor 2020 en 2021 jaarlijks budget beschikbaar voor het Regionaal Energie Bespaarprogramma (REP). Het gaat om 30.000,- euro vanuit de gemeente. Vanuit de provincie wordt dat bedrag verdubbeld tot 60.000,- euro per jaar. In totaal voor de twee jaren 120.000,- euro.

Vanuit de Rijksoverheid is vanuit de Klimaatenvolpe regionaal budget beschikbaar voor de Regionale Energiestrategieën (RES). Dit budget is beschikbaar gesteld aan de Provincie Noord Holland. De gemeente Heemstede heeft in 2020 nog een bedrag van circa 15.000,- nodig om te komen tot de RES 1.0 begin 2021.

Voor het opstellen van een Transitievisie Warmte, het informeren van inwoners over de warmtetransitie en wijkaanpakken is door de Rijksoverheid € 237.000 beschikbaar gesteld aan de gemeente.

Een specifieke uitkering (Regeling Reductie Energieverbruik) van 144.000,- euro is vanuit het ministerie van BZK beschikbaar voor een regionale aanpak voor energiebesparing bij koopwoningen.

Begroting 2020-2021

Inkomsten		Uitgaven	
Budget Klimaatenvolpe via gemeentefonds voor 2020 en 2021 samen € 237.000,-		Transitievisie Warmte (TVW)	€ 60.000,-
		Onderzoek riothermie	€ 30.000,-
		Onderzoek aquathermie	€ 30.000,-
		Wijkuitvoeringsplan warmtetransitie	€ 20.000,-
		Sociale energietransitie	€ 5.000,-
		Programma Duurzaam Heemstede	€ 92.000,-
REP-subsidie 2020 en 2021 <i>REP is een co-financiering vanuit Provincie NH van 30.000 en 30.000 Heemstede.</i>	€ 120.000,- <i>(€ 60.000,- per jaar)</i>	Uitvoering Regionaal Energiebesparings-Programma	€ 120.000,-

Inkomsten (vervolg)		Uitgaven (vervolg)	
RRE-gelden in 2020 <i>Specifieke uitkering via Ministerie van BZK.</i>	€ 144.000,-	Uitvoering Regeling Reductie Energieverbruik in 2020	€ 144.000,-
Overkoepelend duurzaamheidsbudget gemeente Heemstede € 100.000,- (€ 50.000,- per jaar)		Uitvoering Ondersteuning van Toekomstbestendige Werklocaties (OTW)	€ 10.000,-
		Regionale Energiestrategie (RES)	€ 10.000,-
		Circulaire economie (Maatschappelijk Verantwoord Inkopen & Opdrachtgeverschap)	€ 25.000,-
		Operatie Steenbreek	€ 5.000,-
		Gezamenlijk circulaire projecten uitvoeren met ondernemers en organisaties	€ 15.000,-
		VerLEDden sportverenigingen	€ 3.000,-
		Communicatie (Wijmaken Heemstede.nl)	€ 10.000,-
		Overige kleinschalige initiatieven	€ 22.000,-
		Totaal	€ 601.000,-

Communicatie is nadrukkelijk verweven in de verschillende budgetten. Voor WijMakenHeemstede.nl is budget gereserveerd van € 10.000,-.

In het uitvoeringsprogramma is per maatregel/project aangegeven op welke wijze de financiering is geregeld. Voor de maatregelen waarvoor nog geen budget is toegekend volgt een concreet voorstel aan de raad.

Bij de uitgaven wordt rekening gehouden dat in de begroting de bedragen voor de REP (€ 30.000,-) en het budget voor duurzaamheidsbeleid (€50.000) jaarlijks beschikbaar zijn. Bovenstaand begrotingsoverzicht is voor twee jaar passend bij het tweejaarlijks Uitvoeringsprogramma.

9. Samenvatting Uitvoeringsprogramma 2020/2021

Duurzaam Heemstede als verbindend beleid				
Nr.	Omschrijving beleid/actie	2020	2021	Budget
1	Communicatie en participatie	X	X	Verweven in de verschillende budgetten. En vanuit gemeentelijk budget € 10.000 voor WijMakenHeemstede
2	Integraal werken projectgroep Duurzaam Heemstede	X	X	Budget duurzaamheid € 92.000,-
Energietransitie				
Nr.	Omschrijving beleid/actie	2020	2021	Budget
4	Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld
5	Haalbaarheidsonderzoek restwarmte uit waterleiding	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld in 2019 mogelijk aangevuld met subsidie vanuit provincie NH. Daarnaast gemeentefonds vanuit Klimaatenvolpe (€ 30.000)
6	Opstellen Transitievisie Warmte	X	X	Gemeentefonds vanuit Klimaatenvolpe Rijk (€ 60.000)
7	Opstellen Regionale EnergieStrategie (RES)	X	X	Provinciefonds vanuit Klimaatenvolpe Rijk behalve voor gemeentelijke kosten € 10.000
8	Wijkuitvoeringsplan voor ten minste één wijk	X	X	Gemeentefonds vanuit Klimaatenvolpe Rijk (€ 20.000)
9	Inwoners stimuleren energiebesparende maatregelen te nemen (RRE)	X		Specifieke uitkering € 144.000,- vanuit het ministerie van BZK voor RRE
10	Inwoners stimuleren hun woning te verduurzamen	X	X	Totaal 2020 en 2021: € 120.000,- (Budget van € 30.000,- per jaar vanuit gemeente aangevuld met REP-subsidie van € 30.000,- per jaar vanuit provincie NH)
11	Sociale energietransitie	X	X	Co-financiering regionaal beleid huisvesting en gemeente Heemstede. (€ 5.000)
12	Agenderen 'energietransitie en werkgelegenheid' in (arbeidsmarkt)regio Zuid-Kennemerland en IJmond.	X	X	Vanuit het duurzaamheids-programma van de MRA.

13	Uitvoeren Beleid openbare verlichting	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld
14	Opstellen Duurzame Meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP's) sportparken	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld. Bedragen voor nieuwe onderhoudsplannen worden voorgelegd aan college en raad.
15	Advisering bij nieuwe meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP's) Sportpark HBC en Sportcentrum GSV	X		Jaarlijkse aanvraag op basis van onderhoudsplannen.
16	Lokaal sportakkoord	X		Subsidie vanuit het Rijk
17	Verduurzamen sportverenigingen	X	X	Deels budget OD IJmond, deels duurzaamheidsbudget. (€ 3.000)
18	Haalbaarheidsonderzoek riothermie	X		Gemeentefonds vanuit Klimaatenvolpe (€ 30.000)
19	Uitvoeren Integraal Huisvestingsplan (IHP) basisscholen 2019-2039	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
20	Opstellen advies Invest-MRA	X		Budget wordt opgenomen binnen beleidsveld.
21	Stimuleren verduurzaming bedrijventerreinen	X		Aanvraag OTW-subsidie bij provincie (€ 100.000)
Circulaire economie				
Nr.	Omschrijving beleid/actie	2020	2021	Budget
22	Uitvoeren actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) 2019-2020	X		Budget vastgesteld binnen verschillende beleidsvelden.
23	Ambitieniveau Maatschappelijk Verantwoord Inkopen & Opdrachtgeverschap (MVI) 2021 en verder vastleggen	X		€ 25.000,- vanuit duurzaamheidsbudget Heemstede.
24	Evaluatie resultaten Social Return On Investment (SROI)		X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
25	Duurzaam grondstoffenbeleid (afval) <i>Invoeren duurzaam inzamelen afval</i>	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
26	Verbeteren samenwerking afvalketen Meerlanden <i>Verder gebruik van afval als grondstof binnen de (lokale) keten.</i>	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
27	Gezamenlijk circulaire projecten uitvoeren met ondernemers en organisaties	X	X	€ 15.000,- vanuit duurzaamheidsbudget. Eerst worden externe fondsen gevraagd.
28	Tegengaan zwerfafval <ul style="list-style-type: none"> o Samenwerking met scholen o Ondersteuning initiatieven inwoners 	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld, en budget uit landelijk zwerfafvalfonds.

Ecologie				
Nr.	Omschrijving beleid/actie	2020	2021	Budget
29	Opstellen Ecologische Visie	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
30	Opstellen ecologisch Uitvoeringsplan en uitvoeren ecologisch vervolgonderzoek om ecologie binnen de gemeente in kaart te brengen.	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
31	Updaten Groenbeleidsplan met nadruk op implementatie ecologie	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
32	Opstellen Beheerplan natuurvriendelijke oevers en vervolgens uitvoering	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
33	Verhogen areaal voor vlinders en bijen	X	X	Concreet voorstel voor structurele verhoging beheerbudget via wordt ecologisch beleidsplan aan de raad voorgelegd.
Klimaatadaptatie				
Nr.	Omschrijving beleid/actie	2020	2021	Budget
34	Afronden stresstest klimaatadaptatie en voeren van risicodialogen	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
35	Opstellen beleid klimaatadaptatie	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
36	Operatie Steenbreek	X	X	€ 5.000 vanuit duurzaamheidsbudget Heemstede.
Duurzame mobiliteit				
Nr.	Omschrijving beleid/actie	2020	2021	Budget
37	Onderzoek en beleid opstellen voor interne gemeentelijke mobiliteit	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
39	Beleid oplaadpalen uitvoeren en evalueren in relatie tot de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
40	Uitvoeren duurzaamheidsmaatregelen zoals opgenomen in bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland	X		Budget vastgesteld binnen beleidsveld.
41	MRA Smart Mobility	X	X	Budget vastgesteld binnen beleidsveld.